

Oponentní posudek na rigorosní práci Anny Kopečné *Význam Arktidy v mezinárodních vztazích* (Praha: IMS FSV UK, 2011, 100 stran vč. bibliografie a anglojazyčného resumé).

Předložená rigorosní práce rozebírá současný stav a trendy vývoje v polárních oblastech Arktidy.

Oblast Severního ledového oceánu, zahrnující území a námořní prostranství pěti států - Ruské federace, Spojených států, Kanady, Norska a Dánska - představuje region, jehož mezinárodní význam v posledním desetiletí dramaticky vzrostl v souvislosti s nástupem globální změny klimatu.

Ústup ledové pokrývky kdysi nepřístupných polárních oblastí podnítil rostoucí zájem pobřežních států o nově zpřístupňovaná ložiska surovinového bohatství, zejména ropy a zemního plynu, jakož i transoceánské dopravní trasy z Evropy do Severní Ameriky a Asie. Z vojensko-strategického hlediska jde rovněž o prostor zvýšené aktivity ozbrojených sil Ruské federace a skupiny členských zemí Severoatlantické aliance, států, jež mezi sebou mají doposud některé neurovnané spory o rozhraničení námořních prostranství včetně samotného severního pólu.

Situaci komplikuje fakt, že se do dnešního dne nepodařilo zúčastněným zemím shodnout na přijetí žádného všezahrnujícího mezinárodního rámce regulujícího právní režim Arktidy, což s ohledem na neustále zpřesňované prognózy zrychlujícího se tání polárních ledovců, procesu, který mezitím nabral patrně již nezvratný charakter, činí z oblasti Severního ledového oceánu již ve střednědobé perspektivě mimořádně exponovaný region světa s potenciálem jak spolupráce, tak konfliktu.

Relevance zvoleného tématu, nejenom pro teritoriální studia, je tedy více než zřejmá. A je jenom dobře, že se touto problematikou i v České republice, tím spíše na našem institutu, hodlá někdo zabývat.

Předložená práce Anny Kopečné je svým pojetím přímo ukázkovou regionální analýzou, slučující v sobě jako výrazně interdisciplinární práce přístupy z oblasti zejména regionální a politické geografie, mezinárodního práva a politických věd.

Pokud jde o úroveň vlastního zpracování, nutno říci, že se za oponovaným výstupem skrývá kus poctivě odvedené práce. Týká se to v první řadě solidního heuristického výzkumu, který samotnému psaní předcházelo. Práce se opírá o širokou pramennou základnu, která zahrnuje množství primárních i sekundárních zdrojů hned v několika světových jazycích. Je rovněž velice pěkně napsaná, pokud jde o jazykovou stránku věci, a dobře a přehledně vystavěná, třebaže o jednotlivých proporcích by se asi dalo diskutovat (osobně bych např. při takto ambiciózním vymezení tématu na místo telegrafického exkursu do historie dobývání Arktidy uvítal kapitolu s tvrdými vojenskými daty o zbrojním potenciálu a rozmístění obranných kapacit jednotlivých států potažmo vojenských aliancí v regionu, ale respektuji, že to může být třeba jen otázka osobních preferencí a vkusu).

K obsahové stránce textu jako takové žádné připomínky nemám. Autorčin styl výkladu je mimořádně věcný a její vidění situace velice střídavé. Za nejzdařilejší v této souvislosti pokládám pasáže rozebírající dvojstranné spory mezi sousedními či protilehlými pobřežními státy, kde autorka dotáhla svůj výklad prakticky do současnosti včetně analýzy poslední průlomové dohody o rusko-norském vyrovnání v oblasti Barentsova moře z podzimu loňského roku. Nakolik se může jednat o modelové řešení situace aplikovatelné i na přetrvávající ostatní analogické dvojstranné a vícestranné spory v Arktidě či nakolik jde jen o ad hoc řešení dané konkrétními podmínkami rusko-norských vztahů, navrhuji autorku nechat zhodnotit během následující rozpravy u příležitosti obhajoby.

Kde naopak, přestože autorka svůj text od původního předložení práce jako diplomové dále vyčistila a

zbavila od zjištěných přehlednutí, jsem i nadále malinko v rozpacích, pokud jde o zamýšlený záměr takového postupu, jsou autorčiny závěrečné odstavce jednotlivých kapitol, podávající místo koncisejšího shrnutí hlavních zjištění, ke kterým dospěla, spíše osobní postřehy, výhledy do budoucna, místy i rady a doporučení pro tvůrce zahraniční politiky jednotlivých zemí, čímž podle mého názoru svůj suchý nezaujatý výklad bez zjevného důvodu subjektivizuje.

Navzdory uvedené připomínce, která není meritorní povahy, považuji předloženou práci za velice povedenou a originální, která vyhovuje požadavkům kladeným na závěrečné práce tohoto druhu. Určitě ji proto doporučuji k obhajobě.

V Praze, 7. října 2011,

Jan Šír